

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

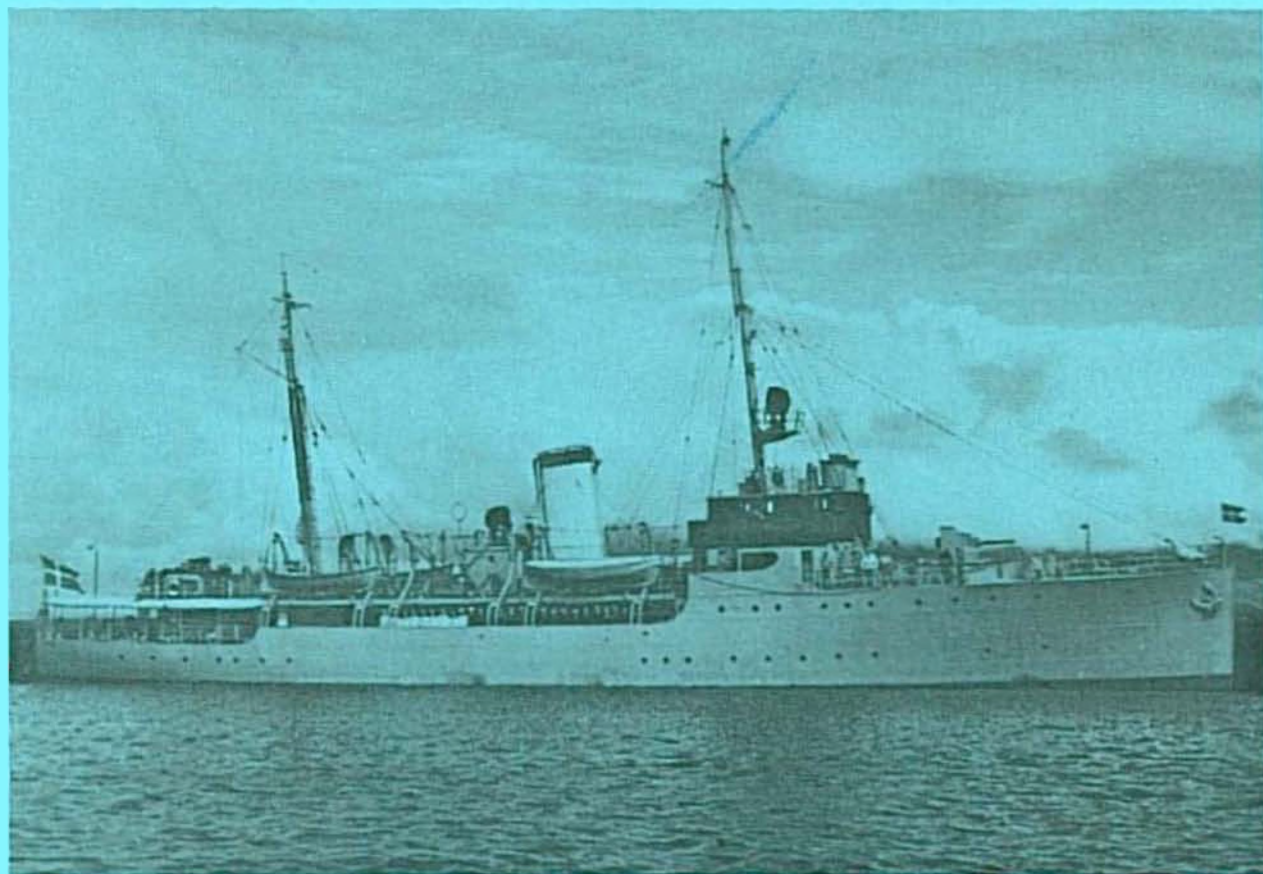
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DE SIDSTE AUGUSTDAGE 1943

HVIDBJØRNEN

AF

SØKADETASPIRANT JOHN ARENTOFT

De sidste Augustdage 1713

V: saa med kasket delingen
D: "Tingolf", "Haidbjørnen", "Skalvassen"
og "Chabelen" samt "Dampbåd N" og
Kutterne "Thora" og "Svanen") i det
søndst nord for Løvsmands de 3
holdene i Danmark stadig blev mere
og mere alvorlige. Styrer holdet til
Dagsordenen

I dagene forinden havde vi
holdt kammskydning og var meget
færdige med kalibrer og skydning (D:
87 SH) og skulde være afgjort til
forvundet omkring Tårninge (Limbekim) men
men usikkerhedene i landet, især i
Sønderborg, var blevet så store at vi
forblev en uge længere end beordret
i skydetårnet. Fald d. 20 (fredag)
om eftermiddagen stod hele delingen

Nota: Originalmanuskriptet opbevares på Orlogsmuseet.

De sidste Augustdage 1943.

Vi laa med kadetdelingen (i.e. "Ingolf", "Hvidbjørnen", "Hvalrossen" og "Makrelen" samt "Dampbåd A" og Kutterne "Thyra" og "Svanen") i farvandet nord for Avernakø, da forholdene i Danmark stadig blev mere og mere alvorlige. Strejker hørte til Dagsordenen.

I dagene forinden havde vi haft kanonskydninger og var netop færdige med kaliberskydningerne (i.e. 87 ØA) og skulde være afgået til farvandet omkring Taasinge (Lunkebugten), men urolighederne i landet, især i Svendborg, var blevet så store, at vi forblev en uge længere end beregnet i skydeterrænet. Først d. 20 (fredag) om eftermiddagen stod hele Delingen E-over - men ikke for at gå til Svendborg. Nej, vi gik gennem Svendborg Sund og ned til vor gamle Ankerplads ved Valdemar Slot. Urolighederne havde taget en så alvorlig form i byen, at der endog var blevet skudt på danske soldater, og som følge deraf turde man ikke slippe delingens næsten 300 mand løs. Landloven fredag blev inddraget, og al orlov inddraget. (Jeg havde fået tilstået orlov fra fredag aften til søndag morgen for at rejse til Ollerup), men henad 7 om aftenen blev der alligevel givet spadseretilladelse til 2200 - men kun på Taasinge. Det var strafbart at ta' til Svendborg. (~~Jeg-var-et-lille-smut-i-land-for-at-telefonere-til-----~~). Lørdag og Søndag gik på samme måde med Landlov på Tåsinge - men alle er udtrykkeligt påmindet om ombordkaldelsessignalerne (Polly, kanonskud, o.s.v.). Den følgende uge gik forsåvidt ganske roligt, bortset fra at der var generalstrejke i Svendborg, og livet i byen var ganske uddødt. For at ophøre med strejken forlangte man følgende krav opfyldt: 1) Danske soldater på gaden, 2) Ingen tyske solda-

ter på gaden efter kl 1900, 3) De tyske poster på skibsværftet inddraget, 4) En for det danske politi værdig optræden. Men alle urolighederne forhindrede os ikke i onsdag aften (d.25) at afholde et mægtigt "Blaat Øje", hvor vi sang og morede os, og hvor pi aspiranter blev dus med samtlige kadetter (Brug måtten)¹. Torsdag nat, d.v.s. natten til fredag, flyttede klasse A deres grej over på torpedobådene for at være klar til afgang kl. 0400. Samtidig afgik vor 1' A0 og to af vore dygtigste 20mm skytter for at deltage i et militært Idrætsstævne i København. Hele fredagen gik på den sædvanlige rolige måde og om aftenen var der atter spadseretilladelse på Tåsinge. Jeg havde overtaget Fillers² Vagt, og kl. 2400 blev jeg purret ud for at være på post som styrmand til kl. 0200. Ved den tid blev jeg afløst og gik ned i vagtsrummet, hvor jeg lagde mig på dørken for at "slange" - fuldt påklædt naturligvis. kl 0310 purret - "Hurtigt, Arentoft - MS 9 kommer på Bb side om 5 minutter." Jeg fik drejet tårnene ud af hovedet og ud og gjorde klar med fendere o.s.v. Vejret var ret uroligt, og den lille minestryger hoppede og dansede, men nærmede sig langsomt med projektøren tændt. Trossen blev hevet over, og inden længe lå den vel fortojet på siden. Chefen hoppede over og bad om at tale med vores chef personligt med det samme. Et kvarter efter var konferencen forbi. MS 9 kastede los og forsvandt i natten. Ombord i "Hvidbjørnen" blev 1'mester purret, og der kom ordre til damp - et kvarters varsel. Der blev af vagten gjort nærmest klartskib, d.v.s. overtrækkene af "K1" og "2" og "20mm'erne", redningsveste og Carley-flåderne flyttet, så skudfeltet var fint for "K2". Endelig kl. 0430 kunde jeg tørne ind og sove 1 1/2 time. Kl 0600 lød "reveillen" som sædvanlig, og i det hele taget gik dagen som alle andre lørdage. Rengøring hele formiddagen - men hvad med efter-

1. (Brug måtten) henviser til, at nedenfor lejderen til kadetbanjen lå en måtte, som var dækket af et hagekorsflag.

2. Filler: Pens. KD W.W. Christensen.

middagen? "Hvidbjørnen" var efterhånden helt læns for drikkevand. Ganske vist var Dampbåden kommet fra Svendborg med 3 tons (samt for 1500 kr. tobak og cigaretter) - men alligevel kom der dampordre til kl. 1700 - vi skulde til Svendborg. Blev der landlov i Svendborg? - Men nej - det var lige akkurat, at to mand fik lov at gå op i byen for at hente post. At det ikke var situationen i Svendborg, der var skyld i de skærpede forhold, blev vi hurtigt klar over, idet Strejken var ophørt her fredag og arbejdet genoptaget lørdag morgen. Kl. 1830 kom chefen for det sømilitære distrikt i Svendborg, orlogskaptajn Dinesen, kørende i bil og efter at have talt få minutter med kommandøren, kom der ordre til at gå af havn - ud i Lunkebugten igen! Der blev altså hverken landlov eller spadseretilladelse, tværtimod, der blev gået almindelig søvagt, eller rettere skærpet søvagt, idet vagtchefen opholdt sig på dækket, og der kom ikke overtræk på "20 mm", selv om det blev øsende regnvejr om natten. Jeg havde haft vagt hele eftermiddagen og nød derfor tanken om et "bondehal", - men mon jeg havde sovet så roligt og fast, hvis jeg havde vist hvad morgendagen skulde bringe?

Næste morgen lød hornblæserens sure tone som sædvanlig. Er det allerede "time"? Jeg vendte mig ovenikøbet en omgang og tænkte at 1 minut kunde jeg vel nok tillade mig at sove. I det samme blev der blæst "Klart skib", og så kan det nok være, jeg røg ud af køjen og i klunset, op og hente min laryngafon og op til "K I".

De begivenheder, der gik forud, er følgende: Kl. lidt i 6 varskoede udkiggen en lille robåd, der for fuldt tryk roede mod "Ingolf". Et øjeblik efter stod orlogskaptajn Westrup (næstk. på "Ingolf") på Agterdækket og prajede: "Hvidbjørnen, Hvidbjørnen - klart skib". Samtidig var "P35" kommet fra Svendborg med besked om, at forbindelsen med København var afbrudt.

Kl. 0610 begyndte vi at hive hjem på ankret, således at vi nu kun havde 20 m kæde i vandet, så vi kunde lette med få minutters varsel. Dampbåden var i nattens løb lagt ind ved Valdemar Slotsbro. I en fart blev det fortrolige

grej fra denne og kutterne roet over i "Ingolf" og "Hvidbjørnen". Nu var alt altså helt klart - chefen havde været ovre i "Ingolf" og forhandle med kommandøren - og lidt over 7 lettede vi. "Ingolf" forrest og "Hvidbjørnen" lige agten for. Jeg kom ikke ned at skaffe før over 7 1/2, idet jeg fik en halv times vagt på AL-broen som hjælper ved RK I (Skytte Bojesen) Ved Morgenmaden fik alle havregrød og tykt smør og masser af marmelade. Jeg slugte maden, og lidt efter var jeg igen ved K I, og kort efter kunde vi sende melding op til Ildlederbroen: "K I undersøgt og i orden, spejlet ude, klar til skydning med 87 mm KA, "ammunition på dækket". Idet vore skibe passerede hinanden, præjede kommandøren over til vor chef: "Jeg prøver at gå gennem Smålandsfarvandet, da det sikkert vil være lettest at slippe igennem der". Da vi havde sejlet et kort stykke tid, blev der pebet "Alle mand op til baksmonstring". Vi trådte an som sædvanlig, men fik³ ordre til at trække op på overbygningen, så vilde chefen tale til os fra broen. Da vi alle var samlet og havde blottet hovederne, kom chefen frem på broen - mere rolig end det næsten var menneskeligt muligt og få øjeblikke efter satte den kendte stemme os ind i situationens alvor. "Mine herrer! Jeg vil i få ord klarlægge situationen for Dem. Tyskerne har i nat foretaget militært kup overalt i landet. Den tyske øverstbefalende, von Hanneken, har dannet militær regering. Den øverstbefalende for jyske division, General Knutzon, har beordret, at alle skal nedlægge vaabnene på Fyn. Der er endnu ikke udstedt nogen forholdsordre for søværnets skibe. Delingschefen agter nu at gå over under Sjælland, og bliver det nødvendigt, må vi optage kampen" (et rungende "Javel" fra alle mand). Chefen fortsatte: "Der vil naturligtvis være størst fare for luftangreb, men nu vil vi gå til vore poster og tage hvad der kommer" - (Atter et klingende "Javel"). Derpå trak chefen sig tilbage, og vi gik ud til vore klartskibsposter - forbitrede ved

3. Chefen: afd. KK Hempel Jørgensen.

tanken om det, der var sket. Ude ved "K I" var Haar⁴ skyt-
te og Stig⁵ sidesigte, jeg laryngafonmand⁶, 51 og Thiede⁷
ladere. De 6 brisantgranater, der altid findes som for-
håndsammunition på dækket, var allerede taget frem, og
yderligere 12 stk. blev hejst op. Da vi gik 10 knob og det
blæste lidt på bakken, sad hele besætningen henne ved
trossekassen i Stb. side - men jeg måtte jo blive ved min
laryngafon. En overgang var vi uden for den minestrøgne
rute, og alle blev beordret til at ta' redningsveste på.
Da jeg var blevet tilpas gennemkold (det trak nederdræg-
tigt op gennem bukserne), løste Thiede mig af - og jeg fik
varmen, idet jeg hev lod om Stb. De første lodskud var "16
meter, ingen bund" - men pludselig blev det til "Sy---v
meter" og lidt senere "seks meter og en halv" - men kort
efter blev det atter over 16 m, og der blev varskoet "Det
er vel med loddet". Rundt i horisonten kunde vi se skibe -
og omtrent ret for så vi en tysk M-båd med omtrentlig N-
lig kurs (Vi var på omtrentlig E-lig kurs). Nu begyndte
alvoren. Vilde⁸ den prøve at stoppe os? Skulde vi slå igen?
Så kom Krügers⁸ stemme i laryngafonen: "Klar ved kanonerne
- nu er det alvor". Vi gentog og greb med begge hænder i
opsats og sideforskydningstromle. Kanonen havde fået ca.
15° elevation - så kunde man se, vi var klar! Nu røg der
et signal til tops på minestrygeren: "Stands øjeblikkeligt
deres maskine". Derefter fulgte signalet: "Fortsæt til
Korsør". Hertil svarede "Ingolf" Ida-Juno-Vega: "Afgår mod
- ". Og så kom det fatale signal: "Jeg sender fartøj", fra
tyskeren. Vi så jo ganske rigtigt en stor motorbåd gå over
mod "Ingolf". Nå - det er nok den tyske chef, der vil for-
handle med kommandøren. Men da vi fik båden at se agten-
fra, idet den løb på siden af "Ingolf", fik vi et andet

4. Haar: Pens. OK H. Haar.

5. Stig: SL, nu direktør Stig Andersen.

6. Laryngafon var et signalmiddel brugt mellem ildledning/
bro og pjecer.

7. Thiede: Pens. AD Sven E. Thiede, fhv. FCH.

8. Krüger: SL, nu skibsinspektør O. Krüger.

syn på sagen. 8 - 10 mand bevæbnede med revolvere og karabiner entrede op ad den udhængte lodslejder. Samtidig så vi nogle kasser med lod bundet ved ryge ud over Bb. brovinge på "Ingolf", og få minutter efter kom der signal fra "Ingolf": "Ødelæg fortrolige sager!". "Hvad er det der?" - næsten råbte vi i munden på hinanden. "Det må ikke være sandt!" Og så kom det forfærdeligste af det hele, delingschefstanderen og Dannebrog gik ned - og det var en tysker, der gjorde det. Aa - hvor gjorde det ondt - hvorfor fik de lov dertil? Men værre var det, da det tyske krigsflag gik op - skørt, "Ingolf" med tysk flag under gaflen - det glemmer jeg aldrig. Nu anede vi, hvad skæbne der var tiltænkt "Hvidbjørnen" - vort gode, herlige skib, for nu gik motorbåden fra "Ingolf" over til os. Der var ingen lejder ude - de måtte kravle op (hvor let kunde vi ikke ha trådt dem over fingrene). Ude ved "K I" var alle mand løbet ned på sidedækket - undtagen jeg, der stod og talte med Kærgaard i laryngafonen. Men tilsidst vilde heller ikke jeg blive staaende, jeg løb ned til "K II". Her var hele kanonbesætningen samlet. Et øjeblik efter kom en prøjser løbende med karabin og det tyske flag i hånden. Dannebrog skulde hales ned. Han gik og søgte efter flagfaldet og skulde til at opgå det for at hale vort skønne flag ned. I det samme hørte vi chefens kendte stemme fra broen: "Klar overalt", og så blottede vi hovederne. Nej - tænkte jeg - en tysker skal ikke ha' lov at hale Dannebrog ned. og så løb jeg hen, og jeg tror, jeg skubbede ham ret ublidt bort, og ganske, ganske langsomt lod jeg flaget gå ned. Hvad jeg egentlig tænkte, ved jeg ikke - men det gjorde ondt. Da det var helt nede, slog den tanke mig pludselig: "Hvis du nu halede faldet igennem - så kunde de ikke sætte det tyske flag." Som tænkt, så gjort. Jeg slog flaget fra for oven og gav et ordentlig ryk i faldet, så det røg op. Men så kan det nok være, jeg fik en skideballe af Brink: "Hvad fanden i hede hule helvede, Arentoft - hvorfor fan-

9. Kærgaard: afd. KK K. Kærgaard.

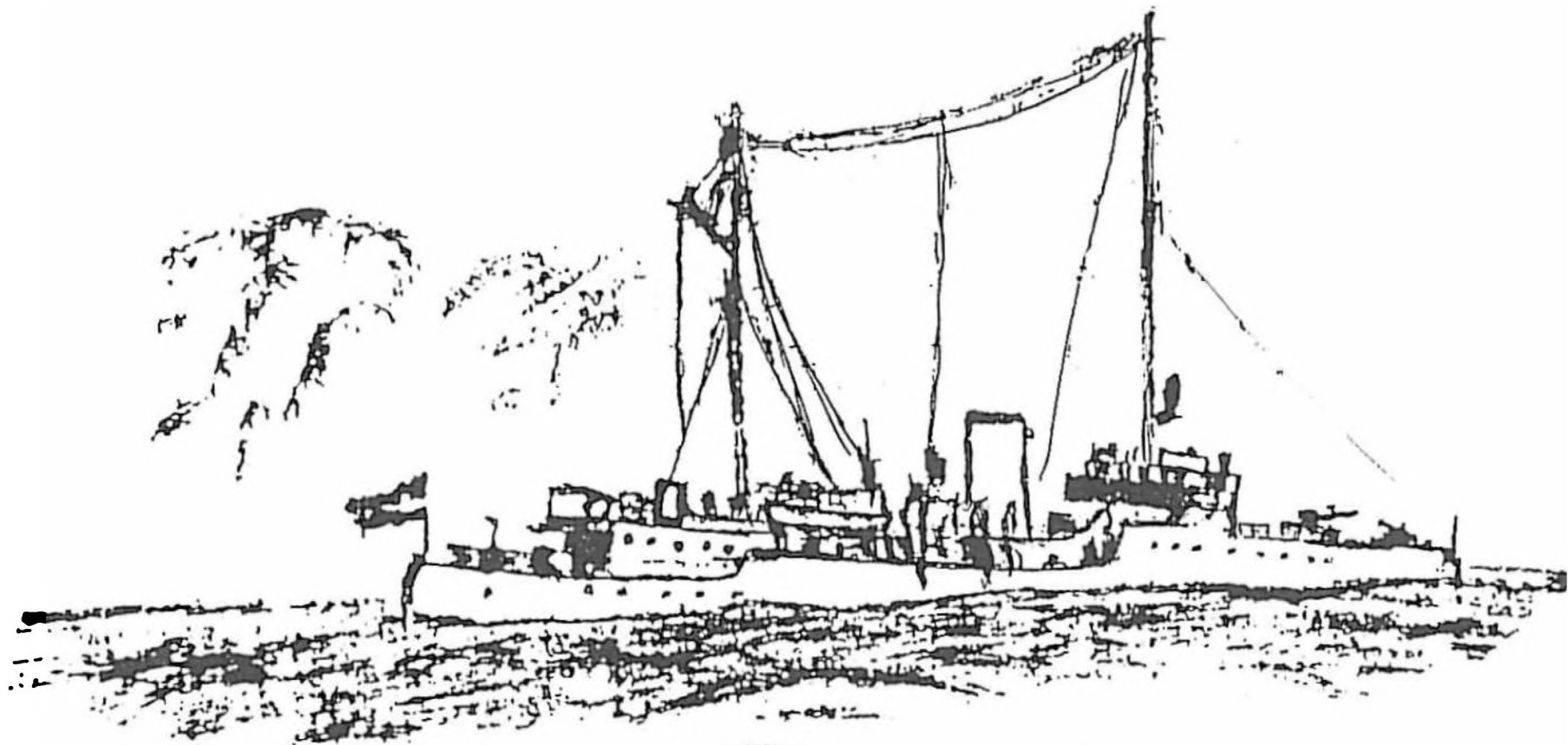
10. Brink: Pens. KK L. Brink.

den står du og demonstrerer dårligt sømandsskab". Jeg blev så forbavset, at jeg helt glemte, hvad jeg skulde, og det næste, jeg erindrede, var, at en mand med en bådshage fik fat i faldet igen.

Hvad jeg så gjorde bagefter foregik sådan pø om pø - jeg gik hen til den ene og så til den anden. Vi sagde intet - så blot på hinanden. Da der sådan var kommet lidt ro over det hele, gik jeg ned på banjerne og tog mit ur på og stak Papas, Mors og Toves billede i billedmappen og lagde det i stortrøjelommen og så op på dækket. Her var Helge¹¹ helt fra den. Han stod henne ved køleskabet ved Bb-side og delte øl ud til højre og venstre. Jeg fik en pilsner - men den smagte mig absolut ikke. Så gik jeg ned på agterdækket og lagde mig sammen med alle de andre. Så pludselig stod Krüger oppe på bådedækket og spurgte, om ikke der var én, der kunde gå op og løse 403 af ved roret. "Det kan jeg godt", svarede jeg, og jeg løb op og meldte mig til chefen. "Efter "Ingolf"" lød overleveringen. Men hvad var det? "Ingolf" fik jo slagside til Bb., og de blev ved med at lukke damp ud. Hvad var der på færde? Ikke ret lang tid efter kaldte chefen, der stod lige så roligt ude på Stb.-brovinge, på næstkommanderende¹² og lige så roligt hørte jeg chefens stemme: "Tænd så bomben, næstkommanderende". "Javel", lød det faste svar, og lige så roligt som til dagligt gik chefen hen og så frem over kanten på broen. Nu lå "Ingolf" helt stoppet, og vi var ikke mere end 200 m fra den og gik stadig "Halv kraft". Jeg holdt lige på agterenden - men hvad hvis vi løb op i "Ingolf"? Jeg råbte så ud til chefen: "Chef, hvad skal jeg gøre med roret?". "Bagbord helt over", og så gik chefen ud og slog fuld kraft bak. I det samme kom løjtnant Elving, og jeg spurgte i forbifarten: "Hvor lang er tidsfristen for bomben?". "Ca. 3-4 minutter", lød svaret, og nu blev jeg nervøs. Chefen var ved at tage redningsvest på. Løjtnant Elving gik atter ned, og Chefen gik over på Bb. brovinge og sagde

11. Helge: Pens. KD Helge Nielsen.

12. Næstkommanderende: Afd. OK K. Seehusen.

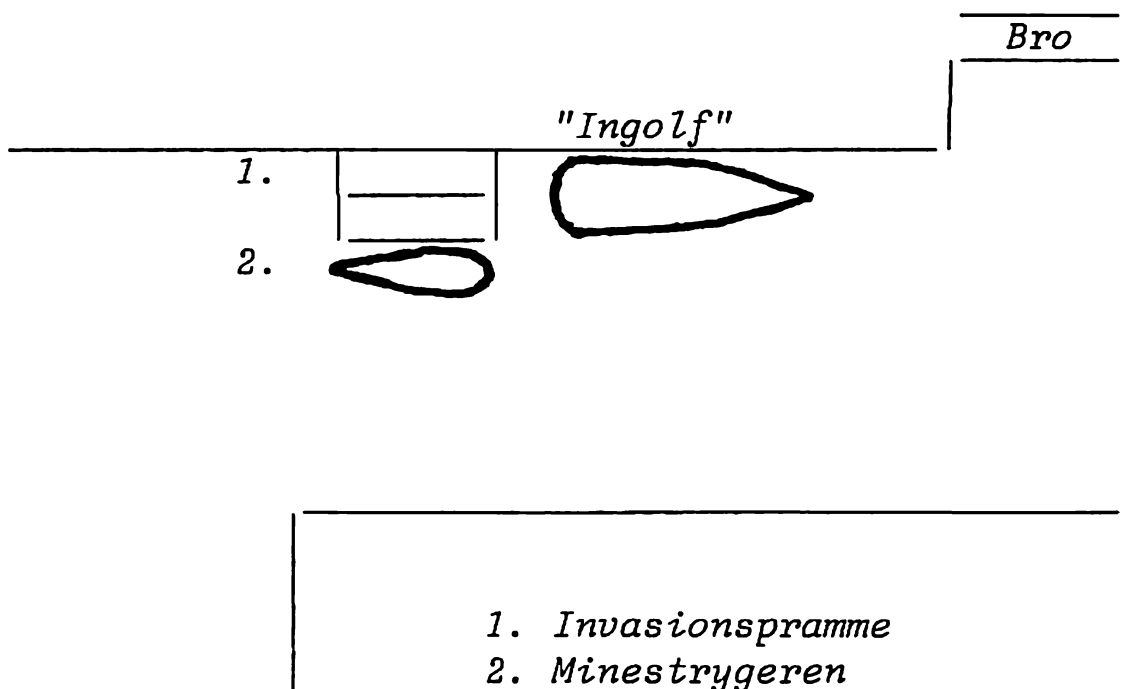

Legemat af Thorsen til mig d. $\frac{3}{11}$, 43.

noget til tyskeren, og i det samme stak chefen hovedet ind og sagde: "Kom af vejen, Arentoft!" - og jeg var fejj nok til at løbe i stedet for at vente på min chef - jeg var den sidste på broen foruden. Jeg løb ned på agterdækket, hvor hele besætningen var samlet, og et øjeblik efter kom chefen. Han gik lige ind i midten og sagde: "Nu er der jo intet andet at gøre end at springe udenbords, vel?". "Javel" - En stemme råbte så: "Chefen længe leve" - og tre rungende Hurraer fulgte. Nu spurgte næstkommanderende chefen, om vi ikke måtte bruge fartøjerne, og så spurgte chefen den tyske officer, der stod oppe på bådedækket, om vi måtte svinge fartøjerne ud. "Warum". "Ja - in drei oder vier Minuten wird das Schiff ---", så gjorde chefen et par malende bevægelser med armene, der ikke kunne misforståes. "Nein, nein, ganz zwecklos - wir haben viele Zerstörer", var svaret. "Ja, det kan vi ikke ta' hensyn til - skal vi så springe!", lød chefens svar. De første begyndte at springe, og de to tyske vagtposter på bådedækket tog lade-greb, men i det samme røg bomben, og så kan det nok være, de fik fart på hen til hvalbåden. Inden vi sprang, var flagspillet agter blevet rejst og Dannebrog sat - det dejlige, store flag. Det lykkedes bådsmanden, reservelægen og radiokvartermesteren at sætte Bb. forreste redningsbåd i vandet - styrbords røg nærmest af sig selv ved eksplosionen. Så kom redningsbåden rundt og samlede os op. Men da vi alle havde forladt skibet, svømmede Kieler¹³ tilbage, kravlede op agter, op på bådedækket og bjergede det tyske flag. Det var godt gjort, Kieler! Lige bagefter kom Brinck og WW¹⁴, og det lykkedes de tre at sætte motorbåden i vandet på trods af, at der blev skudt med maskinskyts på dem. Jeg kom op i næstkommanderendes redningsbåd, og da alle var samlet op og vi havde fået tegn til at ro hen til en nyankommen jager, sagde næstkommanderende: "Jeg anser det for ganske formålsløst af prøve at ro bort - de har 28 maskingeværer ombord". Og så var der jo intet andet at gøre

13. Kieler: Pens. KD S. Kieler.

14. WW: Pens. KD W:W: Christensen.

end at ro over til den tyske jager, og her kravlede vi ombord, drivvåde og tænderklaprende.

Vi samledes ude på agterdækket, og inden længe var hele "Hvidbjørnen"s besætning samlet med vor elskede chef i midten. Her stod vi kun få minutter, så blev vi vist forefter (og her observerede jeg, at der ikke var torpedorer i et eneste af de mange torpedorør) og helt ned i bunden på mandskabsbanjerne. En tysk officer udbad sig nu en fører og en "Heizer" til vor motorbåd. De fik så ordre til at sejle over til "Hvidbjørnen", og her samlede Ingeman-Nielsen en del af det tøj, der var lagt på agterdækket, sammen, og han så hullet nede fra vagtrummet op til bestiklukafet. Da de atter var kommet ombord i motorbåden igen, lagde "Hvidbjørnen" sig over på Bb-side og forsvandt i bølgerne. Men ak og ve - det tyske flag var atter sat. Her (på mandskabsbanjerne) klædte vi os helt af og prøvede på alle måder at få tøjet tørret. Noget hang i maskinen, og mit kom på dækket. Herved fik jeg lejlighed til at komme et par gange på dækket og orientere mig. Den ene gang så jeg, hvordan de baksede med vore fartøjer, og en anden gang var "P29" på siden. Næste gang jeg var oppe, dampede "P29" afsted - med tysk flag under gaflen. Da vi havde opholdt os 2-3 timer i jageren og fået noget "rismad" af en art, blev vi pludselig skiftet over på den minestryger, vi først havde mødt. Det var tydeligt at mærke, at det var disse vi havde narret, for lige så flinke som jagerens folk havde været, lige så sure og knotne var de på minestrygeren. Mit tøj var imidlertid blevet tørt, så jeg frøs ikke, så jeg kunde gi' chefen mine bukser og Hansen min busseronne. Vi stod alle på Bb sidedæk, og så gik det for fuld fart ind til Korsør. Her blev vi atter mindet om virkeligheden ved at se "Ingolf" ligge der med hagekorsflaget under gaflen. Efter en højst ejendommelig og dårlig havne-manøvre fortojede den på siden af to invasionspramme, og så hoppede vi i land i vor mere eller mindre mangelfulde beklædning.

Da vi var kommet i land, blev vi stillet op 4 og 4 og mønstret, og her mødte kommandøren os og talte til os og

takkede os for, hvad vi havde gjort, og en tysker, der kunde tale dansk (hm!) sagde: "Den som ha knive eller munition, den skal bli' skudt!"

Så måtte vi jo aflevere vore lommeknive o.lign. Det kan nok være, jeg rodede lommerne efter i det sæt kadettøj og den kappe, jeg havde taget i "Ingolf".

Så marcherede vi i samlet flok, skarpt bevogtet af en sur løjtnant med håndgranat i hånden og 10-12 velbevæbnede tyske soldater.

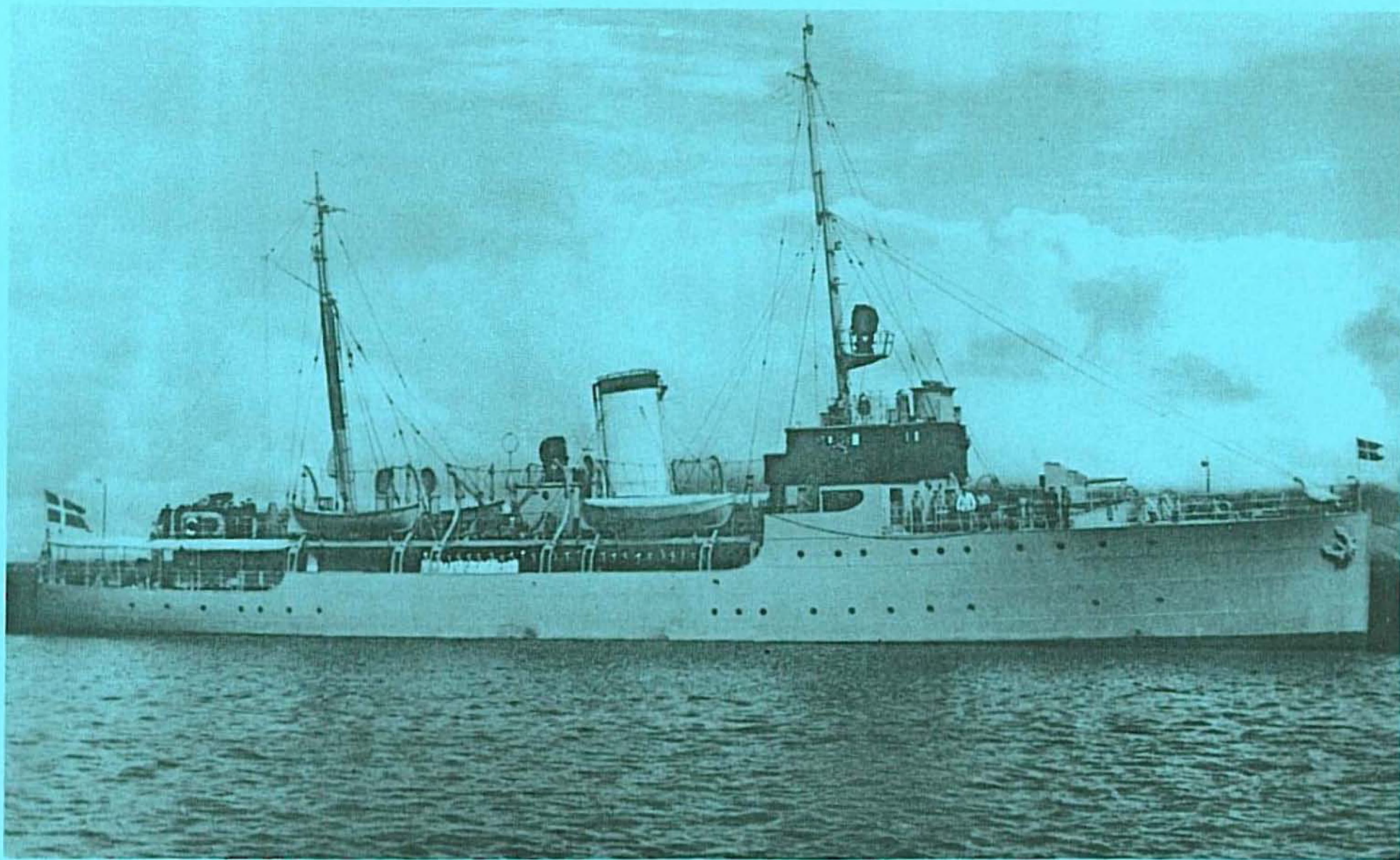
Henne på skolen vi blev ført hen til, mødte vi enkelte af "Ingolf"s besætning, de vinkede ud til os fra gymnastiksalens vinduer. Da vi havde ventet lidt, blev vi i hold på 30 kørt i lastbil gennem Korsør by - og folk, de vinkede jo livligt til os - og vi vinkede naturligvis igen.

Herude i lejren blev vi informeret af en tysk løjtnant, og i aftenens løb ankom "Ingolf" samt folkene fra "Hajen", "Springeren", "Søløven" og "Søridderen". Da vi havde skaffet, gik vi til køjs, og dermed var den sørgeligste dag i mit liv til ende - den sørgeligste - men på én gang en stolt dag. Vort skib faldt ikke i tyskernes hænder.

Skrevet og fuldført i "Tårnborglejren"

4/IX 43

John Arentoft
Søkadetaspirant

Inspektionsskibet HVIDBJØRNEN